

Lillehammer, 26. november 2009

Kunnskapsdepartementet,
Postboks 8119, Dep,
0032 OSLO

HØRINGSUTTAELSE FRA HØGSKOLEN I LILLEHAMMER

NOU 2009:18 Rett til læring. Innstilling fra utvalget for bedre læring for barn, unge og voksne med særskilte behov.

NOU 2009:18 *Rett til læring*, innstilling fra Midtlyngutvalget, er sendt ut på høring med frist 27.11.09.

Bakgrunn

Regjeringen Stoltenberg II oppnevnte ved kongelig resolusjon av 29. juni 2007, Utvalget for bedre læring for barn, unge og voksne med særskilte behov (Midtlyngutvalget). Utvalget fikk et omfattende mandat, og leverte det den 2. juli 2009 forslag til endringer i forhold til systemet rundt rett til spesialundervisning og de systemer som sikrer at denne retten blir ivaretatt.

Høgskolen i Lillehammer (HiL) er takknemlig for muligheten til å kunne avgi uttalelse på innstillingen. Denne Høringsuttalelsen er utarbeidet på grunnlag av vurdering i Høgskolens seksjonen for spesialpedagogikk, Avdeling for Historie, Idrett og Samfunnsfag.

UTTAELSE

Dette er tredje gang siden på knapt 40 år at utdanningsmyndighetene sender en utredning vedrørende spørsmål om spesialundervisning og PP- og kompetansetjenester i skolen. De to foregående er "Blomutvalget" i 1971, om lovreglene for spesialundervisning, 1971, og "Flekkøyutvalget" i 1983, om utvikling av pp-tjenesten.

I nyere tid har man med andre ord lenge vært opptatt av spesialundervisning/særskilt tilrettelegging og rådgivningstjenesten i skolen, med integrering/integrering som overordnet ideologi og tilpasset opplæring som prinsipp og virkemiddel i gjennomføringen.

HiL vil uttrykke at det ved denne innstillingen tydelig er lagt ned et stort arbeid, så vel gjennom innhenting av relevant forskning som andre bakgrunnsopplysninger, og utvalgets bearbeiding av dette.

Vi har merket oss at 5 medlemmer, altså en tredjedel av utvalget, i særuttalelser reserverer seg mot innstillingen på flere, sentrale punkter. Etter vår vurdering representerer disse viktige institusjoner/områder; Institutt for spesialpedagogikk/UiO, kompetansesenter, kommunesammenslutningen, det samiske området og funksjonshemmede organisasjoner. HiL mener det ville ha vært av stor verdi for utvalgets arbeid, om flere av synspunktene som kommer fram i særuttalelsene i større grad hadde blitt behandlet av utvalget og

påvirket dets forslag. Fraværet av et samlet utvalg bak innstillingen bidrar til å svekke innstillingen som sådan, følgelig også hvilken betydning den bør ha på utviklingen innen dette feltet.

1. Generelt om mandat og innstilling

UH-sektoren har ikke en framtrødende plass i mandatet, men i oppdraget sies det at konkrete forslag vedr. bedre organisering og effektiv ressursbruk for en fremtidig tiltakskjede for barn, unge og voksne med behov for særskilt hjelp, bl.a. må omfatte "Vurderinger av fremtidige kompetansebehov i tiltakskjeden og samarbeid mellom støttesystemet og universitets- og høgskolesektoren skal omtales særskilt" (s. 31).

I mandatets hovedpunkt framgår det at utvalget skal ivareta: "*.. bedre læring for barn, unge og voksne med særskilte behov*". Innstillingen drøfter ikke formuleringen "med særskilte behov" eksplisitt, sett i forhold til andre vinklinger på denne termen.

HiL mener det med basis av inkluderingsideologien, der mangfold, likeverd og deltakelse er særlig vektlagt, er grunn til å dvele ved flere av de etablerte kategoriene som anvendes i drøftinger om en 'skole for alle', og de elevene som trues av marginalisering og ekskludering. Vi mener ikke at kategorisering bør og skal unngås, men den kategorisering som overveiende har stigmatiseringens kjennemerke, bør en søke å komme bort fra. Termen "med særskilte behov" henspeiler umiddelbart ensidig på enkeltmennesket. Men det faktiske forhold er at 'individuelle vansker' ikke sjelden er symptom på at det er mangler i den samfunnsmessige tilretteleggingen for ivaretagelse av behov som eksisterer. Riktig nok sier utvalget i en overskrift, kap. 11.1 at "Gruppebeskrivelser tilslører mangfoldet", og her peker på det nevnte forholdet. Men etter en kort beskrivelse av ulike posisjoner havner utvalget likevel overveiende på tradisjonelle kategoribeskrivelser med individualpatologisk tilsnitt. Vi mener dette er én konsekvens av det moderne velferdssamfunnets profesjonaliseringstendenser, som i seg selv kan være barriereskapende. HiL vil minne om at nevnte kategoribruk også synes å være en etterlevning fra Lov om spesialskoler fra 1951, som opphørte ved utgangen av 1975. Disse kategoriene ble avløst av begrepet 'tilpasset opplæring' innenfor grunnskolens rammer. 'Tilpasset opplæring' og 'utbytte' har derfor vært retningsgivende etter 1975. I tråd med dette mener vi en større vektlegging på bruk av betegnelser og begreper for avvik, svekkelse/styrke bistandsbehov som er pedagogisk/ behandlingmessig operasjonelle, og som ikke virker stigmatiserende, bør komme mer til uttrykk i utredninger av denne art i dag. Ut fra de nyere forståelsesrammer, må kulturelle, systemkritiske og språkkritiske tilnærminger også komme til uttrykk når utfordringer på dette feltet blir behandlet. Opplæringen skal være for *alle* i samfunnet. Følgelig må hele spekteret av menneskelig mangfold ivaretas. Vi mener at allerede "Blomutvalgets" (1971) syn på integrerings- og differensieringss spørsmålet viste en farbar veg her.

2. Noen grunnleggende, prinsipielle spørsmål

HiL mener det er et generelt inntrykk at innstillingen i liten grad har tatt opp og kommet med forslag knyttet til *grunnleggende*, prinsipielle spørsmål, som:

- Hvilke konsekvenser bør de senere år avviksrapportering, få for det kommunale selvstyre og for mellom annet, bruk av sanksjonsmidler?
- Ved Riksrevisjonen og de offentlige tilsynene rapporter viser det seg at kommunene ikke makter å gi lovpålagte tilbud. Er det da grunn til svekke retten til spesialundervisning, og erstatte med en "rett til ekstra tilrettelegging"?
- Hva bør være fremtiden til de kommunale spesialskolene?

- Er dagens PP-tjeneste den beste institusjon for organisering av sakkyndig bistand og hjelp, eller bør en drøfte institusjonering av andre former for lokal bistand?
- Hvilke konsekvenser bør svikt og mangler som er dokumentert på feltet ha for utviklingen av *ledelse* på alle nivåer?

3. Kap. 16 og 18. Økt kompetanse, forskning, PP-tjenesten og Statped.,

HiL mener det er flere oppgaver for høyere utdanning og forskning knyttet til de problemstillingene vi har tatt opp i pkt. 1 og 2 ovenfor. Følgelig mener vi det bør skje en sterk styrking her i nær framtid. Vi registrerer at innstillingen tar opp dette i kap. 16 og 18, men mener drøftingen er lite utdypet, og i for liten utstrekning fanger opp problemstillinger knyttet til grunn-, etter- og videreutdanning og forskning.

HiL støtter ikke forslaget om nasjonalt utviklingssenter for pp-tjenesten.

-Utviklingsoppgavene og ressursene knyttet til kompetanseutviklingen i PP-tjenesten og tjenestens samarbeidsparter, som nevnt i kap 16, bør bredt tillegges UH-sektoren.

-UH-sektoren bør i sine studietilbud bidra mer til å øke kunnskapstilfanget innen området spesialpedagogikk, syn mangfold og likeverd, rettssikkerhet, holdningsdannelse og etikk.

-UH-sektoren bør ha en formulert oppgave i å bidra i Statped.s egen kompetanseoppbygging og evaluering av deres tilbud.

-Forskning: Ikke bare kvaliteten på forskningen bør styrkes, men også bredde og omfang. Det gjelder case-innrettet forskning, oppfølgings- og longitudinelle studier. Dette er en viktig del av den heving av kunnskap og kompetanse som bør skje på området.

Høgskolen i Lillehammer håper synspunktene ovenfor tas med i Kunnskapsdepartementets videre arbeid med spørsmål som berører innstillingen.

Uttalelsen er utarbeidet av førsteamanuensis Egil Støfring i samarbeid med kolleger på spes.ped.

Med vennlig hilsen,

Ellen-Birgitte Strømø
dekan HIS
(sign).